

זבחים צט

משה שווערד

1. ספר יד בנימין

במשנה טבול יום ומחוס"כ אינן חולקין בקדשים לאכול לערב. פי' הואיל ואין ראויין לאכילה וכדפירש"י, וצגמ' יליף לה ריש לקיש מהא דכתיב הכהן המחטא אותה יאכלנה ראוי למיטוי חולק שאין ראוי למיטוי אינו

טומאה וכדפשטי' מכ"ג חונן דאין חולק אף דראוי למיטוי, נמצא עכ"פ דעיקר הטעם דאינו חולק משום דצעי' ראוי לאכילה, וזהו כוונת רש"י ז"ל כאן.

2. ספר יד בנימין

שם צמשה, אפי' טמא נשעת זריקה דמים וטהור נשעת הקטר חלצים אינו חולק בצער שנאמר המקריב את דם השלמים וגו'. פי' אפי' אם הי' טמא רק נשעת זריקה ואח"כ נטהר ע"י טבילה והערב שמש והי' טהור נשעת הקטר שזמנו צליה אפי' אינו חולק משום דצעי' שיהא ראוי משעת זריקה שנאמר המקריב וגו'.

ועי' "ליקוטי הלכות" ש"כ הא דלר"ך קרא לזה חיפוק לי' משום שאינו ראוי לאכילה צאוחו יום דהא טבוי' הוא, י"ל כיון דזמן אכילת צער הוא לאחר הקטר חלצים והקטר הי' צליה א"כ כבר הוא ראוי לאכילה מעת התחלת זמן האכילה לזה איצטר"ך קרא למעוטי דאינו חולק משום שלא הי' ראוי למיטוי, ע"כ.

3. ספר איזהו מקומן

טבוי' ומחוס"כ אינן חולקין בקדשים לאכול לערב - התוס' מסיק ד'לערב' דנקט משום טבוי' אבל מחוס"כ א"צ הערב שמש, ולפי"ז מחוס"כ דנקטה מתני' היינו או קודם כפרתו ומשום קרבן או אחר כפרה ומשום טבילה - כ"כ ברה"ז, והוסיף בצ"ק שכן איתא ברמב"ם בפייהמ"ש, אמנם דעת הפני"מ דמחוס"כ שהביא כפרתו אף קודם שטבל חולק ואוכל לאחר טבילה עי"ש, וע"ע טה"ק.

4. ספר שערים מצויינים בהלכה

משנה טבול יום ומחוסר כיפורים אינן חולקין בקדשים לאכול לערב. פרש"י הואיל ואין ראויין לאכילה וכו'. [כתב בתפא"י טבול יום היינו שטמא טומאה דאורייתא, אבל בנטמא בטומאה דרבנן א"צ הערב שמש - רש"י ביצה יח. ד"ה בוולד]. וכתב במג"ח (מ' קב) דמצות אכילת קדשים היא דוקא על הכהנים העובדים, דהתורה צויתה לחלוק לכל בני אהרן, אבל נשים וקטנים דאינן בחלוקה לא שייכא המצוה כלל עליהם, רק התורה התירה להם לאכול, וכן הכהנים כל שלא היו ראויין לעבודה בשעת הקרבן, אין חולקין לאכול לערב, ובודאי רשאיין לאכול מן הבשר,

רק כיון דהתורה לא זיכתה להם בחלוקה א"כ אינו מגיע להם, ואין מצוה עליהם כלל, אבל אותן שהן בכלל החלוקה [והיינו אפי' בעלי מומין] התורה זיכתה להם ויש עליהם מצות אכילת קדשים, ואם לא אכלו ביטלו מ"ע עי"ש. ולכאורה לפי סברת המג"ח אין נשים מברכות על אכילת קדשים, דהיינו כשאכלו מהמזבח מקדשים קלים [ולא דמי להא דמבואר ברש"י ברכות מח: שאף הבעלים מברכין על קדשים קלים, דשאני התם שיש מצוה להם לאכול כמפורש ברש"י שם, ובפסחים נט. סוד"ה בשאר, ואף אי נימא דלהרמב"ם בסה"מ מ"ע פט דליכא התם מצוה חיובית, מ"מ אולי יש בה מצוה קיומית,

שהרי כ' שנגרר אחר המצוה, ולכן י"ל דמברך, ועי' במנ"ח שם, ועי' מש"כ לעיל צו: ד"ה נתי בשם הצ"ח]. אכן מצינו שכבר שקלו וטרו האחרונים לענין אכילת תרומה אם נשים מברכות, דבמשנה ראשונה (תרומות ריש פ"ה) כתב, שגם אשת כהן ועבד כהן מקיימין מצוה באכילת תרומה, ומברכין כמו כהן עצמו שמברך, [ומדייק כן מלשון הרמב"ם (סוף ה' תרומות) "כל האוכל תרומה מברך", ולא כ' כל כהן, ולפ"ז גם בנר"ד יש לדייק מלשון הרמב"ם ריש ה' בכורים "כל האוכל מתנה שיש בה קדושה מברך"], אלא שנסתפק מצד נוסח הברכה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן, כיון שאינן מזרע אהרן, וכן בישועות מלכו (ריש ה' בכורים) נסתפק בזה, אך עי' בצל"ח (ריש ברכות) דבאכילת תרומה בכהנת ליכא מצוה ואינה עבודה, [וכ"ה בתשו' מהר"י אסאד

סוד"ה הרי קטן-השני, בשם הר"י מלונגיל]. שוב הראוני בתשו' מענה אליהו להאדר"ת (סי' יז-כד) דכיון שמותר לנשים לאכול קדשים מתקיים מ"ע דאכילה גם על ידיהן, ואיה"נ יכולות לברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן, כיון שע"י קדושת אהרן נתקדשו כשהן נשואות לבעליהן, ועפ"ז כתב שע"י אכילתן ליכא ביטול מ"ע דאכילת קדשים, ומה"ט ליכא ראייה דאכילת קדשים בכזית בלבד סגי, [ונחלקו בזה האחרונים, ראה המצוין בדברינו לעיל צו: ד"ה אמאין עי"ש, ומלבד

5. ספר שערים מצויינים בהלכה-לדף צו:

אמאין נתי עשה ולידחי כו'. פרש"י נתי עשה דאכילת מוח דכתיב "ואכלו את הבשר

בלילה הזה". ומכאן הוכיח השאג"א (סי' צו ד"ה אלא אחת) דאינו מקיים מ"ע דאכילת קדשים אלא אם אוכל כל הקרבן, דאל"כ מאי קושית הגמ', הרי יש הרבה בשר מלבד המוח, וכן לעיל שאם פסולה היא תפסול דפריך ונתי עשה, אע"ג שיש שם הרבה בשר שלא נפסל אפ"ה אמרי' ונתי עשה כו' עי"ש. [ועי' בהגהות רא"מ הורו"ק פסחים פה.]. ובמנ"ח (מ' קלד-ב) דחה הראיה, דקושית הגמ' דסתמא כתיב ועצם לא תשברו אפי' כשאין כזית לאיש אחד רק עם המוח, כגון שנמנו הרבה אנשים כו', וע"ז פריך ונתי עשה, וכן גבי קדשים יכול להיות שיש כהנים הרבה שלא יגיע לאחד כזית רק עם מה שנפסל, ולכן העלה שבאכל כזית מקדשים אין עוד מצוה כלל לאכול רק כדי שלא יבוא לידי

נותר, ויכולים ליתנם לקטנים. והנה בשו"ת חת"ס (או"ח סי' מט) הוכיח מכאן דשיעור אכילת קדשים הוא בכזית, דאי ס"ד דיוצא במ"ע דאכילה בכל שהוא, א"כ לא אתי עשה ודחי ל"ת דהרי האיסור הוא דוקא בכזית, וצריך לאוכלה בפחות פחות מכזית, [וכבר העירו שסותר עצמו למש"כ במק"א (עי"ש בסי' קמ) דהמצוה בקדשים היא שיהא הקרבן נאכל, וכל הכהנים יכולים לאכלו בעצמיהם]. אכן בבית הלוי (סי' כ-ז) כתב שבקדשים א"צ אפילו כזית, [רק באכילת פסח], דבקדשים אין האכילה מצוה על האדם אלא שיהא הקרבן נאכל, [ועי"ש בשם הנובי" בדורש לציון], והאריך להוכיח כן מהסוגיא כאן. וכע"ז כתב באו"ש (חומ"מ פ"ז ה"א). וכבר הארכנו הרבה לעיל (כה).

6. ספר איזהו מקומן

ראוי לחיטוי קאמרינן - כתב העמק דבר (ויקרא ו. יט.) דמ"מ אין המקרא יוצא מידי פשוטו דמצוה טפי באכילת הקרבן על הכהן המחטא לפי דבאכילת הקדשים איכא נמי כפרה והמתחיל במצות הכפרה אומרים לו גמור, וכ"כ גם החתם סופר או"ח סי' מט'.

אולם בית הלוי ח"א סי' ב. ז. כתב דאליבא דהרמב"ם ליכא מצוה כלל באכילת הקרבן ע"י המקריב דוקא, והביה"ל הוא לשיטתו בגדר מצות אכילת קדשים - עי' מש"כ לעיל צ: בקובץ דינים בענין אכילת קדשים אות ד', וראה עוד שם אות ט'.

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

דאמר קרא הכהן המחטא אותה יאכלנה. כתב בהעמק דבר (צו ו-יט) דמשו"ה כתיב המחטא ולא הזורק, משום שדם חטאת אינו בוריקה אלא בקינוח. ועי' במלבי"ם (פ"ו אות נח) המחטא ר"ל שמסיר החטא והחסרון. [עי' באבן עזרא שם], שכמה שרשים שמשמשין בבנין הכבד על ההיפוך, [עי' רש"י תרומה כז-ג ד"ה לדשנו] כו' עי"ש.

8. ספר שערים מצויינים בהלכה

הוכיח מכאן, דע"כ דמצות אכילת קדשים אינו על כל הקרבן אלא כזית, והשאר רק כדי שלא יבוא לידי נותר, דאל"ה איך יכולים ליתן לקטן. הא אינו בר חיובא ומבטלים הכהנים ממצות עשה, אלא דלאחר שאכל כזית מותר ליתנו לקטן, כיון שאין חיוב לאכול יותר מכזית, ודחה מש"כ השאג"א (סי' צו) שיש מ"ע לאכול כל הקרבן [וכבר הארכנו בנושא זו כמ"פ במסכתין, וראה המצויין בדברינו לעיל צו: ד"ה אמאין]. ועי' מזה גם ביד אליהו (רגולר, כתבים ערך מצ"כ סי' יד) ומקדש דוד (סי' יד-ו). ואולי יש ליישב דברי השאג"א, דאף שיש סברא לומר שיש בזה משום ביטול מ"ע, מ"מ שאני הכא בקטן כיון שכתבה התורה ריבוי מיוחד דמותר לקטן לאכלו, אף דבעלמא אינו בר חיובא, א"כ ע"כ דלא נחסר בזה כפרת הבעלים, כיון שהכפרה נעשה ע"י שהקרבן נאכל ע"י הרשאים לאכלו, ומ"מ עדיין לא

והנה מהא דקי"ל דקטן אוכל בקדשים, משמע מזה דלמעשה אין ביטול מצות אכילת קדשים ע"י אכילתו, [ועי' ברש"י מנחות (עג.) ואין קטן חולק, אבל אוכל בחלק אביו]. ובמג"ח (מצוה קלד)

9. ספר שערים מצויינים בהלכה

הרי קטן דאינו ראוי לחיטוי ואוכל. כתב המג"א (סי' רפב סק"ו) דכהן קטן אין מצוה לקדשו, דאינו ראוי לעבודה, [ומה"ט השיג עמש"כ מהרי"ט (ת"א סי' קמה) באין כהן אחר בביהכ"נ קוראין כהן קטן ראשון משום וקדשתו, ועי' בערוה"ש שם ס"ט מש"כ על ראיית המג"א, ומש"כ שגם בעל מוס עולה, יש להעיר ממש"כ בעצמו בערוה"ש סוס"י קכח]. ותמה עליו במג"ח (מ' רסט-ב) דבספר החינוך (שם) מבורר להיפך דאף דאינו ראוי לעבודה מצוה לכבדו, שהרי הביא בשם הספרא שגם בעל מוס שאינו ראוי להקריב יש לכבדו, [עי"ש שכ' "קדשים יהיו

רפוס ויניציאה ש"ח], ועוד דקטן אוכל בקדשים כמו בעלי מומין, רק אינו חולק, ועפ"ז כתב דלהחינוך גם כהן קטן יש מצוה לכבדו. ועי' בהגה' הגרע"א (שם) שג"כ העיר על המג"א מדברי החינוך.

ונראה ליישב קושיית המנ"ח, דבאמת גוף דבריו צ"ע שהוכיח שיש לכבד כהן קטן מהא דקטן אוכל בקדשים, והרי גם אשה כהנת וכת כהן אוכלות בקדשים, בחזה ושוק, ונהגם שיש לחלק דשאני נשים שאין אוכלות קדשי קדשים, והתם נכתב עיקר הציור והכפרה, משא"כ בקדשים קלים כמש"כ הרמב"ם בסה"מ מ"ע פט, הובא בריש פרקין, מ"מ גם אכילת תרומה וקדשים קלים איקרי עבודה, ותלוי אי באכילת נשים הוה עבודה ראה בדברינו שם, ואפ"ה לא מצינו שיש מצוה לכבד אותן, ונהמנ"ח גופיה כ' בטומטום ואנדרונגינוס (אף שאין ראויים לעבוד) רק מטעם שהם ספק זכר, וע"כ היינו טעמא משום שאשה פסולה לעבודה, ואין חיוב כיבוד כהן תלוי באכילת קדשים, ומאי ראייה מייתי מהא דקטן אוכל בקדשים והרי גם הוא פסול לעבודה.

10. דף על הדף זבחים דף צט עמוד א

בגמ': בעל מום רחמנא רבייה. במגן אברהם (סי' רפ"ב) כתב דבכהן קטן ליכא מ"ע ד"וקדשתו". ותמה ע"ז שם בהגהות רעק"א שהרי בתורת כהנים מרבה שאף בכהן בעל מום איכא מ"ע ד"וקדשתו", הרי שאף שאינו ראוי לעבודה, מחוייבין אנו לקדש אותו, ואם כן כהן קטן גם כן כן.

ותירץ בשו"ת תורת רפאל (להג"ר רפאל מולוז'ין) סי' י"א (ד"ה אמנם, בסוגריים) דשאני בעל מום - שעכ"פ הוא אוכל בקדשים, וא"כ יש חיוב דוקדשתו, ואף שמסיים הפסוק "כי את לחם ד"א הוא מקריב", מ"מ אתרבי בעל מום שלפחות הוא חולק בקדשים, משא"כ קטן שגם אינו חולק בקדשים, לא אתרבי, וניחא דברי המגן אברהם.

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

והכרית סברתו מכאן, דאל"כ היאך אפשר לכהן לעבוד, שהרי הנודר שלא יישן ג' ימים לוקה, [ע"י שבועות כה:], והכא קי"ל שכל היסה"ד בע"י הזאה ג' וד' כו' ע"ש. וע"י בטוב ירושלים (סוף פסחים) שהסכים לדבריו. אכן בהגה' תפארת יעקב דחה דברי התפא"י [והעיר גם מתוס' ותו"י וכס"מ הנ"ל] ע"ש. וכן ראיתי בגאון צבי לעיל (כ: בהגה' מתקלן דקשט אות כב) שכתב ע"ד התפא"י דכד ניים ושכיב אמר למילתיה, שהרי מהכא מוכח דדוקא היכי דאיכא להסתפק שמא נגע במת בעי הזאה, אבל כשאין מקום להסתפק בטומאת מת הזאה דשלישי ושביעי מה טיבה כו', וע"ש עוד מש"כ בגוף דברי התפא"י, [ועוד

וע"י בתפא"י (חומר בקודש פ"א אות יז) מש"כ לחלק לענין היסח הדעת, דכיון דהיסה"ד הוא רק מדרבנן, לא גזרו אלא כשהוא ניעור שהיה יכול לשמור א"ע, משא"כ כשישן, כששכב במקום טהרה לא נחשב להיסח הדעת, [אך יש

12. דף על הדף זבחים דף צט עמוד ב

בגמ': האוכל שלישי של תרומה אסור לאכול ומותר ליגע כו'. בשו"ת אגרות משה (חושן משפט ח"ב סי' נ"ד אות ג') נשאל באלו הדברים שהחמירו עליהם חז"ל רק באכילה אבל לא גזרו טומאה דנגיעה בדברים אלו, אם מי שנטמא בהם אסור בו להיכנס למקדש או רק אכילת קודש גזרו.

והביא מרש"י נדה (ע"א ע"ב) שכתב באופן כזה דלביאת מקדש לא גזרו, אף שלאכילת קודש גזרו. והערוך לנר (שם) הביא מהרמב"ן והר"ן שתמהו עליו, והם נקטו שכמו שגזרו לאכילת קודש, כן גזרו גם לביאת מקדש שאסור, וע"ש מה שהאריך שם האב"מ בזה.

13. ספר שערים מצויינים בהלכה

מאן תנא אנינות לילה מדרבנן וכו'. עי' באור שמח (ביאמ"ק פ"ב ה"ח) הא דפליגי באנינות לילה אם הוי דבר תורה או דרבנן, זה דוקא במת ביום, ופליגי אם נוהג אנינות בלילה אחר היום, אבל במת בלילה ודאי דבלילה נוהג אנינות כמש"כ התוס' ביבמות, [כ"ה בתוס' שם ע: ד"ה אין].

14. ספר שערים מצויינים בהלכה

מנין לרבות חטאת ואשם וכו'. כתב בחי' הריטב"א (מ"ק טו:) שמעתי מרבותי דאבל יכול לשלוח חטאת וקרבן הבא על חטא, שלא יהא עומד בחטאו ומחוסר כפרה, ואינו משלח קרבנות שאין מחוסר כפרה כגון שלמים. ותמזהו האחרונים עליו [עי' בשפ"א ד"ה פסח בהגה', וקרא מ"ק טו:] מהגמ' כאן דמרבין חטאת ואשם, וכן בתו"כ (ויקרא, נדבה פט"ז-א) מרבה כל הקרבנות, וכ"מ ברמב"ם (ביאמ"מ פ"ב הי"א). וראיתי בחסדי דוד על התוספתא (קרבנות פ"א) שמיישב, שיש לחלק בשאר ימי אבילות שרק בהסיה דעתו אינו משלח, נמשא"כ אונן בכל ענין אינו משלח, והריטב"א מירי בלא הסיה דעתו, עי"ש ביאורו. ועי' בכנסת הראשונים (אות כ).

כתב התבואות שור (סדר קרבנות שמלה חדשה אות ט) שאבל כל שבעה לא יאמר פרשת קרבנות יחיד, אע"ג שרגיל לאומרו בכל יום והוא אצלו כסדר היום, כיון שאבל אינו משלח קרבנותיו כל שבעה, והובא לדינא בפמ"ג (א"א סי' א ס"ק יא) ובמשנ"ב (ס"ק יז). אבל בחומות ירושלים (סי' יד) מפקפק בזה, ונוטה שרשאי לאומרו, אפי' באונן אחר הקבורה שהוא מה"ת, כל שאינו אומר יה"ר, [והובא בקצרה בפתחי תשובה

15. דף על הדף זבחים דף צט עמוד ב

בגמ': מנין לרבות בכור ומעשר ופסח וכו', שכן אינן באין על חטא. וברש"י: הלכך כשלמים דמי ע"כ. ומבואר כאן דשלמים נחשבים שאינם באים על חטא, ובספר טעם הצבי להגאון ר' צבי אברמוביץ ז"ל (פר' ויקרא) הביא מהזוה"ק (ח"ג ד' י"ב ע"א) דאיתא שם:

ואם זבח שלמים קרבנו כו' ולא עוד אלא דמכפר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה בגין לאטלא שלום על כלא, וכיוצא בזה איתא במדרש תנחומא פרשת תצוה פיסקא ט"ו, תדע שכל הקרבנות כולן לצרכיהן של ישראל כיצד החטאת היתה באה על החטא כו' השלמים, אינן באין אלא לכפרה שהן באין על מצות עשה (בפירוש עץ יוסף על התנחומא עמד בדברי המדרש אך לא הביא מדברי הזוה"ק). ומבואר כאן דשלמים באים לכפרה. ...

וכותב שם עוד ענין נחמד בזה, דהנה בגמ' תענית (דף כ"ג ע"א) אמרינן גבי חוני המעגל דאמר הביאו לי פר הודאה כו', סמך שתי ידי ואליו ואמר לפניו רבש"ע וכו', ופירש"י פר הודאה להתוודות עליו ועשה לו סמיכה והביאו שלמים עכ"ל, ובספר גבורות ארי שם כתב, שאינו יודע מה ענין וידוי לשלמים, הא שלמים אינן אלא לדורון בעלמא ואינן מכפרין כלום, ווידוי אינו אלא על קרבן המכפר כדאיתא ביומא ל"ו ע"א, עד כאן דבריו.

אמנם לדברי הזוה"ק והמדרש תנחומא וככל הנ"ל, שפיר יש וידוי על שלמים ולק"מ ודו"ק.

16. משך חכמה ויקרא פרשת שמיני פרק ט

ועשה את קרבן העם וכפר בעדם. קרבן העם - שעיר עזים ועגל וכבש בני שנה, רש"י. לא פרט שור ואיל, משום דשלמים לא מצאנו כפרה, רק חטאת (ויקרא ד, עא ו - לה) ועולה דכתיב בויקרא (א, ד) "ונרצה לו לכפר עליו", וכמו דאמרו ביומא דף לו, א דמתודה עליו. אבל בשלמים כתב ר"מ פ"ג שאינו מתודה, וזה "וכפר בעדם".

17. ספר איזהו מקומן-יומא לו

והנה מדברי הרמב"ם ומאירי מבואר דשלמים אין בהם משום כפרה. אולם לשון התוס' בערכין כא: (ד"ה מאי) "אבל עולה ושלמים דלא לכפרה אתי כולי האי", ודקדק הדבר אברהם (מ"א טו. ג.) דמשמע שגם שלמים יש בהם משום כפרה פורתא, וציין למהרי"ט אלגזי (פ"ק דנכוחות, אות ו', ד"ה והנה גרסינן נערינן) שנקט דהא דמשמע מתוס' דכפרה פורתא איכא הוא משום העולה, אבל בשלמים אין כפרה כלל, וכהרמב"ם ומאירי. וכדעת רש"י: ראה בעולת שלמה (זמח"ט ו.) שדקדק מדברי רש"י בהעניית כ"ג דמשמע שס"ל דאף שלמים מכפרין. נמיהו ברש"י זבחים ריש כט: משמע דאין מכפר על עשה אלא עולה ולא שלמים. וע"ע משך חכמה (פרי שמיני, ד"ה ועשה את קרבן העם).

ומתודה על חטאת וכו' ועל אשם וכו' ועל עולה וכו' - כתב המאירי דעל שלמים אינו מתודה אלא אומר דברי שבח והודאה, וכ"כ הרמב"ם (מעשה"ק ג. טו.) וז"ל "ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבח". וכיאר הדב"ז שהוצרך לומר כן לפי דס"ד שיתודה על דרך שאמר איוב "אולי חטאו בני" קמ"ל דא"צ להתודות, מיהו אין איסור להתודות על הספק אלא שאין צריך.

18. העמק דבר על שמות פרק יח פסוק יב

ומתחלה יש לדעת דעולה ושלמים אע"ג שבאין נדבה מכ"מ הם מרצין. כדתנן בערכין דכ"א חייבי עולות ושלמים כו' אע"ג שאין מתכפר כו' ובמס' ר"ה ד"ה ב' מבואר דכל הקדשים בני הרצאה נינהו זולת בכור. והכי מתפרש ג"כ פשטא דגמ' קדושין ד"נ וב"ב דמ"ח כי היכי דתהוי ליה כפרה היינו הרצאה וקרי להרצאה בלשון כפרה כלשון התוס' בר"ה ד"ה סע"ב. אמנם על מה הם מרצין. ביאר הושע הנביא ו' כי חסד חפצתי ולא זבח ודעת א-להים מעולות. מבואר דתכלית עולה להשיג דעת א-להים לפי כחו. ומש"ה בא לכפר על עשה שבין אדם לשמים שגורם הסתרת פני ה' ממנו. ומשום זה נמנע ממנו דעת א-להים ויבואר עוד ריש ס' ויקרא. ושלמים בא לרצות על העדר מדת השלום בינו ובין הבריות שבא על חטא במדת החסד. והיינו דאי' בברכות ד"ה צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור. ונתבאר ריש פ' נח פירושו שלא נגמר כח צדקתו להתגבר על הטבע שלו ולהיות טוב לאנשים. וע"ז מביאין שלמים להשיג מדת השלום. ואמר הנביא דעיקר רצונו ית' אינו הקרבן. אלא תכלית של הקרבן. וזהו אמרו כי חסד חפצתי ולא זבח שהוא שלמים. ודעת א-להים מעולות. ומבקשין מהקב"ה בשעת הקרבה את מבוקשו כמו שאנו עושין בשעת שמ"ע ותפלה קבועה דקאי במקום קרבן:

מסכת יומא דף ט/ב

אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב

מפני שהיתה בו שנאת חנם

ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות